

Reactie van Cumela op kabinetsplannen - Prinsjesdag 2024

Wat kan wél!

Dat mag haast wel het motto zijn van het nieuwe kabinet en de miljoenennota: niet steeds geremd worden door wat waarschijnlijk niet kan, maar zoeken naar wat wél mogelijk is. Een verfrissende en ondernemende aanpak, waarmee we ook onze gesprekspartners binnen de overheid, van laag tot hoog, zullen aanspreken. Als we dat samen (overheid en bedrijfsleven) bereiken, krijgen we echt een andere benadering in ons land.

Algemene economie

Het belangrijkste zorgpunt voor ondernemers is de regeldruk, die zij ervaren en die de komende jaren, met de verplichte duurzaamheidsrapportages, alleen maar zal toenemen. Het is dan ook goed om te horen dat het kabinet de regeldruk serieus wil aanpakken.

Onze economie presteert sinds het begin van de coronaperiode beter dan die van andere grote economieën in Europa, de koopkracht stijgt licht, maar we lijken nu in een nieuwe fase te komen na het sterke pandemieherstel. Op de langere termijn is de economische ontwikkeling echter uitdagend. Nederland stuit op de grenzen van de productiemogelijkheden. Onze productiviteit groeit duidelijk minder snel dan in omliggende economieën. Ook de export en investeringen groeien trager dan in andere EU-landen. Al met al verhult het broze herstel enkele structurele problemen.

Arbeid

De maatregelen van kabinet Schoof bevatten zowel zoete als zure elementen. Zo zet het kabinet door met de Wet meer zekerheid voor flexwerkers, de wet die oproepcontracten gaat verbieden (behalve voor scholieren en studenten). Ook wordt de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten voortgezet, die cumela-ondernemers onterecht raakt. Onze inzet blijft dat cumela-ondernemers niet onder de reikwijdte van deze wet vallen.

De opvolger van de Wet DBA, de VBAR (Verduidelijking Beoordeling Arbeidsrelaties en Rechtsvermoeden), wordt eveneens doorgezet, terwijl er nog hevig wordt gedebatteerd in de Tweede Kamer. Cumela heeft vooral moeite met de term "inbedding". Het voorstel voor een Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen wordt ook doorgezet, ondanks felle kritiek uit de praktijk. Alle ondernemers, ongeacht of ze personeel hebben, moeten zich verplicht verzekeren, behalve de DGA. Dit is in de praktijk geen logische keuze.

Het kabinet zet vaart achter het principe "werken moet lonen". Er komt een nieuwe, lagere belastingschijf in de inkomstenbelasting, toeslagen en regelingen worden vereenvoudigd en drempels om meer uren te werken worden weggenomen. Ook wordt kritisch gekeken naar het aantal ambtenaren. Verder wordt wetgeving voorbereid om de compensatie van de transitievergoeding bij ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid te beperken tot kleine werkgevers (met minder dan 25 werknemers). Het verlofstelsel wordt vereenvoudigd, en ter compensatie van de stijgende zorgpremie zal de arbeidsongeschiktheidspremie dalen. Wij zullen erop letten dat de uitvoering hiervan positief uitpakt voor ondernemers.

Veiligheid en gezondheid

Met de Arbovisie 2040 wil het kabinet het aantal arbeidsongevallen, ziekten en doden door werk verlagen. Werkgevers moeten meer doen aan preventie en opdrachtgevers krijgen een bredere verantwoordelijkheid. Daarnaast wordt ingezet op de aanpak van psychosociale arbeidsbelasting, zoals burn-outs, en de bestrijding van agressie, geweld en sociale onveiligheid.

Cumela is van mening dat veilig werken begint met een goede RI&E. De verantwoordelijkheid van opdrachtgevers mag echter niet worden afgeschoven op onderaannemers. Handhaving door de Arbeidsinspectie moet zich richten op functies waar beroepsziekten en ongevallen daadwerkelijk ontstaan. Uit [onze enquête over veiligheid in het verkeer](#) bleek dat agressie en geweld tijdens het maaien van bermen een probleem is. We streven naar een aanpak die niet alleen gericht is op maatregelen voor werkgevers, maar die ook werknemers handvatten biedt.

Onderwijs

Goed onderwijs is essentieel voor de toekomst van kinderen en maakt mensen veerkrachtig en weerbaar. De kwaliteit van het onderwijs staat echter onder druk door lerarentekorten en onvoldoende beheersing van basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen. Daarom werkt het kabinet aan een Herstelplan kwaliteit onderwijs, dat zich richt op het verbeteren van deze basisvaardigheden en het vernieuwen van het curriculum. Ook wordt ingezet op een leven lang ontwikkelen (LLO) om mensen wendbaar te maken op de arbeidsmarkt.

Men werkt aan een stabiele bekostiging van vervolgonderwijs om een kwalitatief sterk en toegankelijk aanbod te waarborgen. Daarnaast wordt er gewerkt aan het verminderen van regeldruk en administratieve lasten voor leraren en scholen.

Cumela is blij met de inzet op de verbetering van basisvaardigheden en de aandacht voor leven lang ontwikkelen. In een tijd waarin thema's als milieu en klimaatverandering centraal staan, is het jammer dat er zoveel wordt bezuinigd op het hoger onderwijs. Wij zullen ons blijven inzetten voor een krachtig mbo en de verbinding met het hoger onderwijs.

Mestbeleid

Het kabinet heeft aangekondigd de druk op de mestmarkt serieus te nemen en actief aan te pakken. Op 13 september jl. heeft minister Wiersma de Kamer geïnformeerd over haar visie op de mestmarkt via de brief "Mestaanpak". In deze brief worden zowel korte- als langetermijnmaatregelen gepresenteerd om de problemen in de mestsector te verlichten.

De gepresenteerde begroting stelt in 2025 een bedrag van 15 miljoen euro beschikbaar om de plannen van de minister te realiseren en de druk op de mestmarkt te verlichten. Dit bedrag wordt onder andere ingezet voor subsidies ter stimulering van de export en mestverwerking.

Hoewel sommige voorgestelde maatregelen veelbelovend zijn, blijven er vraagtekens bestaan over de effectiviteit ervan. De uitvoering en impact van deze plannen zijn afhankelijk van verschillende factoren, waaronder beslissingen die in Brussel genomen worden. Daarnaast is het nog onzeker of de druk op de mestmarkt daadwerkelijk zal afnemen en of de crisis opgelost kan worden. Vanuit Cumela denken we constructief mee over de oplossing van de 'mestcrisis.' Zie ook onze brief aan de minister van 17 september jl.

In 2025 reserveert het kabinet €6 miljoen voor de regeling Kunstmestvervanging (RENURE) en mestverwerking. Deze subsidieregeling is gericht op het ondersteunen van verwerkingsinstallaties die mest omzetten in stikstofmestproducten ter vervanging van kunstmest.

De regeling stimuleert de productie van RENURE-meststoffen. De uiteindelijke toestemming voor het gebruik van RENURE-meststoffen hangt echter nog af van een besluit dat in Brussel moet worden genomen. Dit besluit zal bepalen of en hoe RENURE officieel kan worden toegepast binnen de EU-regelgeving. Totdat dit besluit genomen is, blijft de invoering van RENURE-meststoffen onzeker. Cumela vindt dat deze besluitvorming op korte termijn moet plaatsvinden, om de huidige producenten ook na 1 januari perspectief te bieden.

Bodem

Op het eerste gezicht verandert er weinig op het gebied van bodembeleid. De ingezette beleidskoers van de afgelopen jaren blijft gehandhaafd. Het principe 'Water en Bodem Sturend' blijft leidend, en een aantal herzieningsprogramma's wordt voortgezet.

Water

Het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water blijft een belangrijke prioriteit voor dit kabinet. Het kabinet moet hierbij ook voldoen aan de tekortkomingen die door de Europese Commissie zijn aangekaart.

Ruimte

Er zijn veel maatschappelijke wensen die ruimte vereisen binnen ons land, zoals woningbouw, nieuwe infrastructuur, energiewinning, landbouw, natuur, recreatie en nieuwe industrie. Deze wensen samen overstijgen echter de beschikbare oppervlakte van Nederland. Daarom komt het kabinet samen met medeoverheden en maatschappelijke partners met een Nota Ruimte. In deze Nota worden integrale en gebiedsgerichte ruimtelijke keuzes gemaakt voor nu en de toekomst. Dit vraagt om goede afstemming en (pijnlijke) keuzes. Cumela vindt dat we deze keuzes niet moeten vermijden. Wel moeten er goede waarborgen zijn voor de eigenaren van de grond, vaak ondernemers die geïnvesteerd hebben in deze grond en daarop een (agrarisch) bedrijf uitoefenen.

Opt-in ETS2: 'geld terug naar de ondernemers'

De vorige regering heeft er in haar demissionaire periode voor gekozen om brandstoffen gebruikt in de landbouw te laten vallen onder het Emissierechtenhandelssysteem (ETS2). Dit levert de staat in 2027 naar verwachting 600 miljoen euro op aan veilingopbrengsten (wegverkeer, gebouwde omgeving, landbouw en mobiele machines, binnenvaart). Gebruikers, waaronder cumelabedrijven, krijgen te maken met een CO2-heffing op fossiele brandstoffen. Cumela pleit ervoor dat een aanzienlijk deel van deze opbrengsten terugvloeit naar de sector, om zo ondernemers te helpen hun bedrijven verder te verduurzamen.

Landbouw

Voedselzekerheid en platteland

Voedselzekerheid is een centrale prioriteit in de landbouwbegroting en wordt expliciet benoemd in de naam van het ministerie. Dit onderstreept het belang van voedsel als een eerste levensbehoefte en als een essentiële voorwaarde voor een goed functionerende samenleving. Het ministerie zet zich in voor een toekomst waarin boeren en tuinders een goed inkomen kunnen verdienen, wat bijdraagt aan een vitaal platteland met sterke sociale verbanden, waar mensen goed kunnen leven en elkaar kennen. Cumela juicht het toe dat voedselzekerheid en het vitaal houden van het platteland meer aandacht krijgen in het beleid. Landbouw wordt weer gewaardeerd. Het kabinet komt volgend jaar met een integrale nationale voedselstrategie en zal zich ook inzetten voor een Europese voedselstrategie. Cumela vindt het logisch dat voedselzekerheid centraal staat, gezien de geopolitieke spanningen, oorlogen en weerscalamiteiten die de voedselvoorziening kunnen beïnvloeden.

Geen nieuwe kalenderlandbouw

Hoewel er in de landbouwbegroting niets nieuws over kalenderlandbouw staat, bevat het regeerakkoord van afgelopen vrijdag een uitgebreide passage hierover. De regering wil, binnen de internationale kaders, géén nieuwe vaste data opleggen voor het zaaien of oogsten van gewassen (geen 'kalenderlandbouw'). Waar data wel verplicht zijn, zal er flexibel mee worden omgegaan. De regering zal zorgvuldig kijken naar de noodzakelijke stappen in reactie op uitzonderlijke weersomstandigheden, zoals extreme neerslag, om een realistischer en begrijpelijker beleid te ontwikkelen.

Cumela is tevreden met deze passage in het regeerakkoord. Het eerdere beleid was vaak niet begrijpelijk en ondermijnde het vertrouwen. De recente aanpassingen, zoals het opschuiven van de uitrijddata op zand- en lössgronden en het uitstellen van de teeltverplichting van een vanggewas na maïs, laten zien dat deze beleidswijziging snel wordt opgepakt. Cumela ziet dit als een stap in de goede richting en gelooft dat de sector nu moet bewijzen dat het groeiende vertrouwen terecht is.

Agrarisch natuurbeheer

Het ministerie zet zich in voor waardering, behoud en – waar nodig – herstel van natuur en biodiversiteit. De Nederlandse land- en tuinbouw kunnen niet alleen bijdragen aan het versterken van het platteland, maar ook aan het herstellen van de balans in de natuur, wat weer bijdraagt aan duurzame oplossingen op verschillende maatschappelijke terreinen. Agrarisch natuurbeheer krijgt een aanzienlijke financiële impuls van 500 miljoen euro.

Gewasbescherming

Op het gebied van gewasbescherming is er weinig nieuws te melden. Het regeerakkoord bevestigde afgelopen vrijdag dat het kabinet de onafhankelijke wetenschappelijke adviezen van bevoegde instanties, zoals het Ctgb en Efsa, blijft respecteren, binnen de Europese kaders. Voor normoverschrijdingen wordt ingezet op een lokale aanpak, in samenwerking met sectoren en andere overheden. Bij de risicobeoordeling voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen worden waar mogelijk geen extra nationale eisen toegevoegd.

Het kabinet zet de taken uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 voort. Cumela onderschrijft het belang dat toepassers moeten kunnen vertrouwen op de onafhankelijke instanties. Hoewel er geen nieuwe maatregelen zijn aangekondigd, staat de sector voor een grote uitdaging. Veel werkzame stoffen zullen de herbeoordeling de komende jaren niet doorstaan, en het maatschappelijk debat over gewasbeschermingsmiddelen, ook op regionaal niveau, blijft gepolariseerd.

Doelsturing

Het ministerie wil ondernemers in de toekomst meer vrijheid geven om zelf te bepalen welke maatregelen zij nemen om te voldoen aan doelstellingen voor broeikasgassen, stikstof en waterkwaliteit. Dit zal gebeuren via een zogenaamde afrekenbare stoffenbalans, waarbij bedrijven, afhankelijk van hun ligging, bedrijfstype, grondsoort en de ondernemer zelf, beslissen over de aanpak. De monitoring van voortgang, toezicht en handhaving worden daarbij ingericht op doelsturing in plaats van maatregelsturing. Cumela steunt dit idee van meer ondernemersvrijheid, maar benadrukt dat doelsturing niet per se eenvoudiger is dan sturing op basis van specifieke maatregelen. Dit onderwerp speelt ook een belangrijke rol in de gesprekken die landbouworganisaties, waaronder Cumela, voeren binnen het consortium van het 8ste Actieprogramma Nitraatrichtlijn.

Innovaties

Innovatie wordt weer nadrukkelijker op de agenda gezet. Cumela pleit ervoor dat vooral het gebruik van innovaties gestimuleerd wordt en niet zozeer het eigendom ervan, zodat publieke middelen doelmatiger worden besteed. Cumela ondersteunt daarom het uitbreiden van ecoactiviteiten binnen de ecoregeling in het Nationaal Strategisch Plan (NSP). In 2025 start het ministerie een nieuw innovatieprogramma, Robots naar de boerenpraktijk, met een budget van 2,5 miljoen euro, gericht op arbeidsbesparing. Cumela zal het ministerie erop wijzen dat loonwerkers ook een belangrijke rol spelen in de introductie van nieuwe (robot)technieken, omdat dit bij hun vakgebied hoort.

Exoten

In het eerste kwartaal van 2025 komt het ministerie met een Aanvalsplan Exoten. Een belangrijk onderdeel van dit plan is een voorstel om nieuwe invasieve exoten vroegtijdig te verwijderen. Cumela juicht deze focus op exoten toe, omdat dit een effectieve manier is om verspreiding te voorkomen. Voor cumelabedrijven kan dit bovendien extra werk genereren.

Schoon en Emissieloos Bouwen

Hoewel het Programma Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) dit jaar niet expliciet in de miljoenennota wordt genoemd, blijkt uit de begrotingsstaten dat het kabinet de steun voor dit programma onverminderd voortzet. Cumela betreurt dat de focus van het SEB-programma nog steeds te eenzijdig ligt op bouwmachines en bouwlogistiek. Een positieve ontwikkeling is echter dat de landbouwsector een sleutelrol krijgt in de teelt van biograndstoffen, zoals vezelgewassen, voor toepassingen in de bouwsector. Dit biedt ook kansen voor de Cumela-sector. Toch blijft Cumela zich inzetten voor een verbreding van het SEB-programma, zodat ook ondernemers in groenaanleg en -onderhoud kunnen profiteren.

Als gevolg van de taakstelling uit het Hoofdpijnenakkoord wordt de SPUK-regeling voor gemeenten, provincies en waterschappen vanaf 2026 met 10% gekort, gefinancierd vanuit het Mobiliteitsfonds. Dit onderstreept de [oproep van Cumela en De Groene Koers aan Staatssecretaris Chris Jansen](#) om naast de beschikbaarheid en betaalbaarheid van emissieloos materieel en laadinfra ook te zorgen voor een geharmoniseerd en breed gedragen beleid en duidelijke vraagstelling bij opdrachtgevers.

Uit de begroting van het Klimaatfonds blijkt dat het kabinet zich bewust is van het belang van een goede laadinfrastructuur voor het succes van het SEB-programma. Vanaf 2025 wordt jaarlijks zo'n 50 miljoen euro extra uitgetrokken voor het verbeteren van deze infrastructuur, onder meer via de Subsidie-SEB (SSEB) voor mobiele laadpalen, batterijcontainers en wisselpakketten. Cumela verwelkomt ook de plannen van de overheid om een actievere rol te spelen bij de uitbreiding van de energie-infrastructuur.

Een teleurstelling voor Cumela afgelopen jaar was de drastische beperking van de SSEB-regeling door Europese regelgeving, waardoor het budget voor 2024 nog niet is uitgeput. De Directeur Generaal Duurzame Mobiliteit van het Ministerie van IenW heeft verzekerd dat het resterende budget naar 2025 wordt overgeheveld. Toch blijft Cumela zoeken naar manieren om de regeling volgend jaar aantrekkelijker te maken. Samen met De Groene Koers en via deelname aan de SEB-Taskforce blijft Cumela de ontwikkelingen kritisch volgen.

Infrastructuur

Een blijvend zorgpunt is dat de broodnodige investeringen in veiligheid, energievoorziening en infrastructuur onder druk staan door aanhoudende begrotingstekorten als gevolg van stijgende overheidsuitgaven. Hoewel het kabinet grote ambities uitspreekt op het gebied van woningbouw, energie-infrastructuur en veiligheid, waarin de Cumela-sector een belangrijke rol speelt, twijfelt Cumela of de daarvoor beschikbare middelen voldoende zijn. Zeker gezien de begrijpelijke toenemende eisen op het gebied van natuur, gezondheid en milieu. Dit onderwerp zal zeker aan bod komen tijdens de eerstvolgende ontmoeting met de nieuwe minister van Infrastructuur en Waterstaat, Barry Madlener.